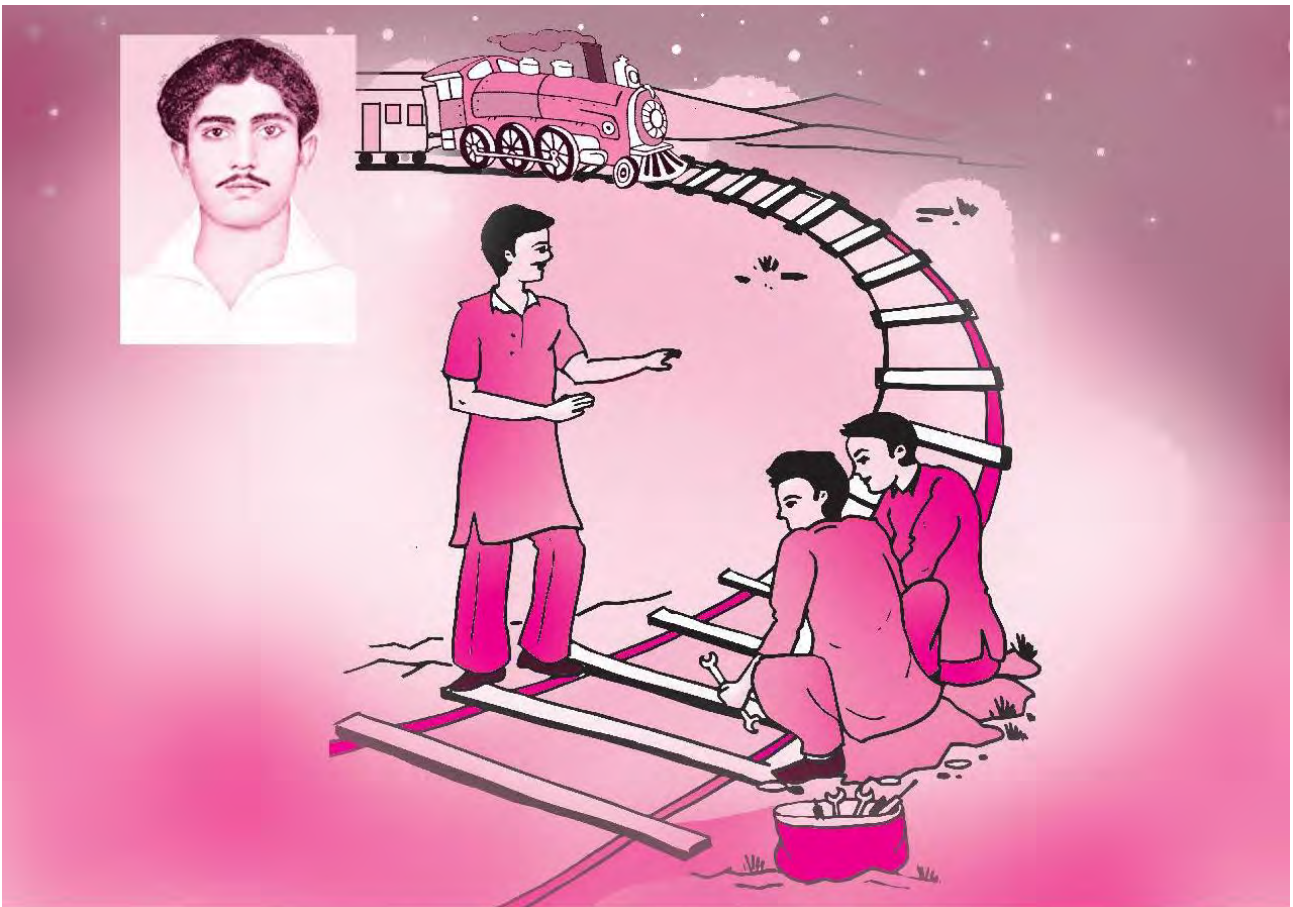

وطن لاءِ جانِ پي صدقي

”گورڊن شرما “گھيل“ (سنہ ۱۹۳۷ع) سنڌي ٻولي، ساهتيہ تعليم، ڪلا ۽ پترڪار جي ڪيترن ۾ پنجن ڏهاڪن کان سرگرم رهيو آهي. هن جا سنڌي هنديءَ ۾ ڪيترائي ڪتاب ڇپيل آهن. ”ميڙي چونڊي“ تي راشٽريہ سنڌي پاشا وڪاس پريشد (NCPSL) پارت سرڪار طرفان سنہ ۲۰۰۰ع ۾ انعام مليل اٿس. هن ليک ۾ هيمنوءَ ڪالائيءَ بابت ٻڌايو آهي.

ٻُڌو، پڙهو ۽ اداڪاري ڪريو.

اسٽيج تي جهڪي روشني آهي. هڪ پاسي کان هڪ نوجوان اچي ٿو.
ساٿي ۱ : هي ديش بچائڻ جو قسم کائون ٿا. دشمن کي مٽائڻ جو قسم کائون ٿا. (ٻه دفعا)

(ٻئي پاسي کان هڪ ٻيو نوجوان اچي ٿو.)

ساٿي ۲ : او منهنجا پيارا وطن، پيارا وطن،
تو تان قربان قربان من جند ۽ جان. (ٻه دفعا)

ساٿي ۱ : آڏا! اڃان هيمنو نه پهتو آهي.

ساٿي ۲ : ضرور ڪا سازش ستيندو هوندو.

او گهايل! هر هندو اسيءَ کي اقرار اهوئي ڪرڻو آ
هن ديش جي خاطر جيئڻو آ، هن ملڪ جي خاطر مرڻو آ.

(هڪ پاسي کان هيمنون اسٽيج تي اچي ٿو)

هيمون : ڀارت ماتا جي جئ. منهنجا ساٿيو!

هاڻي وقت وڃائڻو ڪونهي. ڌيان سان ٻڌو.

ساٿي ۱ : ها ها، اسين توسان گڏ آهيون. جيئن چوندين، تيئن ڪندا سين.

ساٿي ۲ : حڪم ڪر هيمون جان حاضر آهي.

هيمون : ڌيان سان ٻڌو، اسان جي ديش واسين کي قتل ڪرڻ لاءِ انگريزن جي هڪ ٽرين هٿيارن ۽ بارود سان ڀريل اڄ رات جو هتان لنگهڻ واري آهي.

ساٿي ۱ : حڪم ڪر پيارا، تون ڇا ٿو چاهين؟

ساٿي ۲ : سکر جي هن ڪڙڪ سياري جي رات اسان کي ڏڪائي نه سگهندي.

هيمون : هلو ته رٿيل رٿا موجب ملي اُن ٽرين کي ڪيرائي مُلڪي محبت جو مثال قائم ڪريون.

ساٿي ۱ : قبول آ، قبول آ.

ساٿي ۲ : فش پليٽس ڪڍڻ لاءِ هٿوڙو ۽ پانو لڪائي آندا اٿم.

هيمون : پوءِ دير ڇا جي؟

(ٽيئي چٽان هڪ پاسي ويهي ڪم کي لڳي وڃن ٿا. نڪ نڪ جو آواز اچي ٿو)

هيمون : سکر پُراڻي ۾ سکر بسڪوٽ فيڪٽري جي آس پاس گهڻو ڪري انگريز پوليس وارا پهرو ڏيندا رهندا آهن. ان ڪري ساوڌان رهجو.

ساٿي ۱ : مهاڻا گانڌيءَ چيو آهي ”ڪرو يا مرو“

ساٿي ۲ : ”سرفروشي ڪي تمنا آب هماري دل ۾ هئ، ديڪنا هئ زور ڪتنا بازوئي قاتل ۾ هئ!“

هيمون : شاباس ساٿيو!

تنهنجي رکشا لاءِ ماتا ڪيترن، پنهنجي سر سان اڄ ٻڌو آهي ڪفن.

(وري نڪ نڪ جو آواز ٻڌڻ ۾ اچي ٿو)

(اوچتو هڪ پاسي کان ٽارچ جي روشني ٽنهي تي پوي ٿي)

هيمون : مونکي ڏيو هٿوڙو ۽ پانو، گرم ٿي وڃو جلدي، هيءَ مشعل اُجهامڻ نه ڏجو.

(ٻئي ساٿي هڪ پاسي هليا ٿا وڃن)

(هيمون پنهنجو ڪم ڪندو ٿو رهي. اوچتو هڪ پاسي کان هڪ پوليس وارو اچي ٿو)

پوليس : خبردار، شيطان! جي ڀڄڻ جي ڪوشش ڪئي اٿئي. آندا ٻُڪيون ڪڍي ڇڏيندو سانءِ.
هيمون : آزادي گهرجي ماڻهن جي، آزادي پياري ڀارت جي آزادي سڀني ڌرم جي، آزادي پياري ڀارت جي.

پوليس : خاموش! بدتميز، خبر پوئي ٿي ته ڪنهن جي سامهون بڪواس ڪري رهيو آهين؟
هيمون : سوڙي جن جي سڀڙ مَرڻُ تنهن مُشاهدو جناب، ارمان صرف ان ڳالهه جو اٿم ته هندستاني هوندي به اوهان فرنگين جي طرفداري ڪري رهيا آهيو. توهان کي لڄ اچڻ گهرجي.

پوليس : اي چوڪرا! تون مونکي ٿو نصيحت ڏين؟ نيڪ آهي، تو وانگر مان به هندستاني آهيان. سچ سچ ٻڌاءِ توسان گڏ ٻيا ڪير ڪير هئا؟ مون سندن آواز ٻڌو هو.

هيمون : (ڪلندي ڪلندي) مون سان گڏ ڪير هئا؟ چڱا ڇالاڪ سپاهي ٿا لڳو. هت مان، فقط مان ئي هوس ۽ اوهانجي سامهون به آهيان. منهنجا ساٿي ته هيءُ هتوڙو ۽ ٻيا آهن.

پوليس : ڪوڙ نه ڳالهائي جوان! سڀ سڙائون معاف ڪرائي ڇڏيندوسان، منهنجو مطلب آهي، گرفتاريءَ کان به ڇڻي پوندين.

هيمون : ڪيڏي نه وڏي ڍل ٿا رکو، آخر آهيو ته اوهين به هندستاني نه؟
پوليس : منهنجو وقت برباد نه ڪر. سچ ٻڌاءِ. تنهنجي عمر تي قياس ٿو اچيم، نه ته قاسيءَ کان بچي ڪين سگهندين.

هيمون : قاسي! قاسي سزا آهي يا انعام؟ ڇا پڳت سگهه کي پلائي ڇڏيو اٿو. مون جهڙن ناچيز ديش پڳتن لاءِ قاسي، سزا نه پر انمول سوغات آهي.

پوليس : هنيلا نوجوان! پنهنجي ابي امڙ جو خيال ڪر، يار دوستن تي ڇا گذرندي ان تي ويچار ڪر.
هيمون : آفيسر منهنجي ڳالهه ٻڌي ڇڏ. منهنجي ماءُ پيءُ لاءِ ديش جو هر نوجوان هيمون سمان رهندو. منهنجي خون جي قطري قطري مان هڪ نئون هيمون جنم وٺندو. هاڻي ٻڌاءِ ڪٿي پهچندا تنهنجا خودغرض حاڪم؟

پوليس : آخرين موقعو ڏيان ٿو. سچ ٻڌاءِ ته توسان گڏ ٻيا ڪير ڪير هئا؟ نه ٻڌائيندي ته هٿڪڙيون هڻي قيد جي اونداهي ڪمري ۾ ڦٽو ڪرائيندوسان.

هيمون : (زور سان ڪلندي) آڪٽوبر ۱۹۴۲ جي ۲۳ تاريخ رات جو اونداهي ۾ ثواب جهڙو ڪم ڪرڻ لاءِ، قيد جي اونداهي ڪونري... مزو اچي ويندو.

هيمون : (هال ۾ وينل سڀني ماڻهن کي پرڻام ڪندي)
او مائٽن جا لال اٿو، او ڀارت ديش جا پال اٿو. آزاديءَ جا رکپال اٿو، او هر دشمن جا ڪال اٿو. وندي ماترم، ڀارت ماتا جي جڙ.

(پردو ڪري ٿو)

نوان لفظ

اقرار ڪرڻ - انجام ڪرڻ.	اُجهامڻ - وسامڻ.	سوڙي - ڦاسي.
قياس ڪرڻ - ديا ڪرڻ.	سوغات - سوکڙي.	خود غرض - مطلب، سوارٿي.

آپياس

سوال ۱. هيٺين سوالن جا جواب هڪ يا ٻن جملن ۾ لکو.

- (۱) هيمنوءَ ۽ سندس ساٿين گڏجي ڪهڙي رٿا رٿي؟
- (۲) پوليس وارو هيمنوءَ کي ڪنهن جو خيال ڪرڻ لاءِ چوي ٿو؟
- (۳) هيمنو، پوليس واري کي پنهنجي ساٿين جا ڪهڙا نالا ٻڌايا؟

سوال ۲. هيٺيان جُملا ڪنهن، ڪنهن کي چيا آهن؟

- (۱) ”هي ديش بچائڻ جو قسم کائون ٿا؟“
- (۲) ”هاڻي وقت وڃائڻو ڪونهي.“
- (۳) ”فش پليٽس ڪيڊ لاءِ هٽوڙو ۽ پانو لڪائي آندا اٿم.“
- (۴) ”خبر پوئي ٿي ته ڪنهن جي سامهون بڪواس ڪري رهيو آهي؟“
- (۵) ”ڪيڏي نه وڏي دل ٿا رکون.“

سوال ۳. هيٺين لفظن جا ضد لکو.

دشمن، نوجوان، آزادي، چالاڪ، سچ

سوال ۴. هيٺين اصطلاحن جي معنيٰ لکي جملن ۾ ڪم آڻيو.

اقرار ڪرڻ، قياس ڪرڻ، روانو ٿيڻ

سوال ۵. هيٺيان لفظ ڳالهائڻ موجب سڃاڻو.

هاڻي، شاباس، ڀر، ڀارت، سکر

سوال ۶. هيٺين لفظن مان صفتون ٺاهيو.

خبر، پيار، سچ، اچ، گهڻا ٿي

سوال ۷. هيمنوءَ کي پوليس وارو ڇو پڪڙي ويو؟

پورڪ آپياس

(۱) ايڪانڪي تي آڌار رکندڙ مشغوليون.

(الف) هيٺ ڏنل لفظن لاءِ ساڳي معنيٰ وارا لفظ لکو.

لڇ، برباد، ڀلائي، قطري قطري، جوش

(ب) جوڙا ملايو.

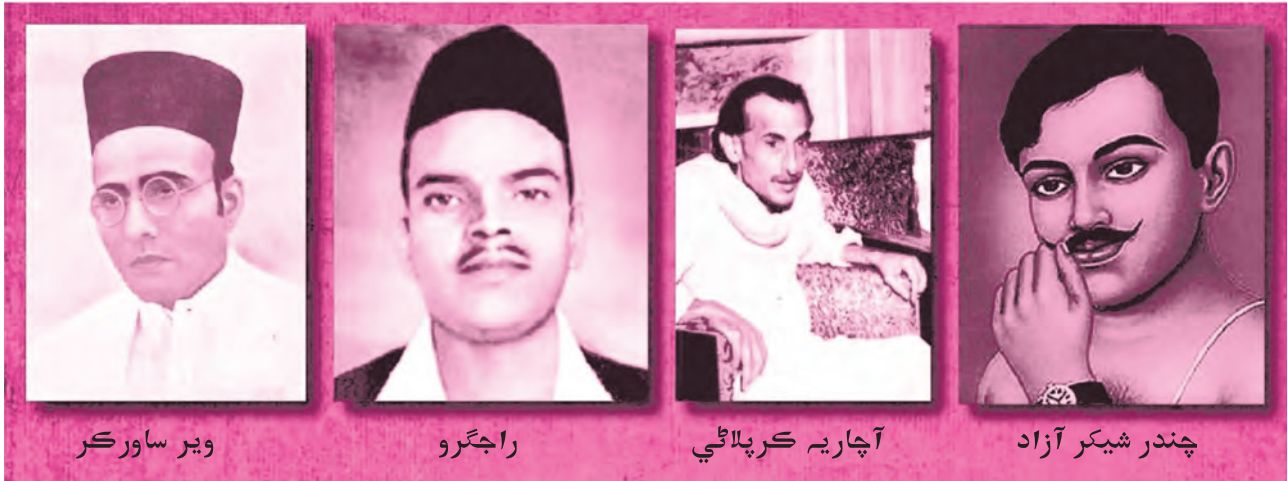
سوڙي جن جي سڀڄ	چند ۽ جان
آزاديءَ جا رکپال اُٿو	لڳينگي هر برس ميلي
شهيدون ڪي چٽاڻون ڀر	مرڻ تنين مشاهدو
تو تان قربان	او هر دشمن جا ڪال اُٿو

(پ) ”ضرور ڪا سازش ستيندو هوندو.“

- (۱) اها ست ڪنهن، ڪنهنڪي چئي آهي؟
- (۲) ڪنهن بابت چيل آهي؟
- (۳) ضرور لفظ بدران ٻيو مناسب لفظ ڪم آڻي جملو وري لکو.
- (۴) ست مان ضمير ڳولهيو.

(۲) هيٺ ڏنل آزاديءَ جي پراونن بابت ڄاڻ حاصل ڪري ڪلاس ۾ ٻڌائڻ لاءِ چئو.

(۳) سائي کي سهي ڪونه، بکي کي ڏي ڪونه. اها چوڻي سمجهايو.

(۴) ماسٽر شاگردن کي الڳ الڳ ڪردار ڏيئي ڏنل ايڪانڪي ناٽڪ جي روپ ۾ ڪلاس ۾ پيش ڪرڻ لاءِ چونڊو.

ڀاڻ ڪريان - ڀاڻ سڪان

آ، ڪ، بد، اڻ، غير

اهي اکر آڳاٽين جي روپ ۾ ڪم آڻي ضد ٺاهي سگهبا آهن.

مثال :-

